

Slovenski List.

Neodvisno slovensko krščanskosocijalno glasilo.

Štev. 14.

V Ljubljani, v soboto 5. aprila 1902.

Letnik VII.

„Slovenski List“ izhaja v sobotah dopoldne. — Naročnina je za vse leto 8 K, za četrt leta 2 K. Vsaka številka stane 14 vin. — Dopisi pošiljajo se uredništvu „Slovenskega Lista“ — Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo; rokopisi se ne vračajo. — Naročnina, reklamacije in oznanila se pošiljajo upravništvu „Slov. Lista“. Uredništvo in upravništvo sta v Ljubljani Stari trg šte. 19. Uradne ure od 9 do 12 ure dop. — Oznanila se računajo po navadni ceni.

Pred sodbo naroda.

Velikanske valove dela zopet! v Avstriji celjsko vprašanje. Padlo je že zaradi njega celo ministerstvo, pa tudi sedanje se maje. Nemci so užaljeni; jezi jih, da je nemški Maloh zastonj zinil, ne da bi bil vjel pod zobe našo celjsko gimnazijo. To je grozna krivica, ki se dela mogočnim Nemcem!

Vsi Slovani so pri tej zadevi solidarni tem bolj, ker vidijo, da se Nemcem ne gre le za Celje, ampak za jako važno načelno vprašanje. Ako bi bili Nemci zmagali pri Celju, zahtevali bi, da v nobenem kraju ne sme biti nobene slovenske šole, kjer imajo Nemci večino. Tako bi postala nekatera mesta in trgi za večne čase mogočne nemške trdnjave. Ker se zlasti Slovincem, katere hočejo sovragi najprej pozajtrkovati, gre za vprašanje, odločujoče življenje in smrt, sodil bi pameten človek, da bodo vsaj v taki zadevi Slovenci jedini. Toda liberalno prokletstvo kaže povsod svoje rogove. „Slovenski Narod“, glasilo dr. Tavčarja in Malovrha, trdi, da je boj za Celje le klerikalna komedija. Prav ta list je zadnje dni ponujal Nemcem kompromis, ter skušal osmešiti tiste značajne slovenske poslance, ki nočejo slovenskega zavoda v Celju izročiti kot nagrado, da se razširi zloglasna „zveza“ tudi na Štajersko, Schwegelnu in Mraunlaggu v naročje.

Ali je Tavčarju vse, kar je v zvezi z našim narodnim vprašanjem, le komedija? Če premišljuje, da imajo slovenski otroci v Ljubljani nemško šolo, mu je to komedija, ko govori na Dunaju za to, da bi dobili Kočevci višjo gimnazijo — komedija, ko Nemcem ponuja Celje v trenutku, ko so ga komaj oteli Slovani iz nemškega žrela — komedija. Dr. Tavčar je „resen“ samo še takrat, kadar gre zabavljice iztresat na škofe in duhovne, kakor je delal v zadnjem svojem govoru v državnem zboru. Pri taki priliki je Tavčar popolnoma v svojem elementu,

sicer pa se mu zdi, da uganjajo komedije drugi ko se trudijo pri najbolj resnem narodnem delu.

Ne rečemo, da bi se ne bilo smelo govoriti o vprašanju, če naj bo gimnazija v Celju ali v Žalcu. Toda vpraša se najprej: kdaj se govori in kako. Ko je enkrat velikanska večina odločila se za Celje, mala kopica mora molčati, zlasti pa ne sme vodja te kopice zahrbtno dati sovražniku povoda, da izrablja v svojo korist naš položaj, in ne sme smešiti mož, pripadajočih večini. Res je dr. Tavčarja nemilo zadelo, ko je dobilo od celjskih Slovincem njegovo glasilo tako tehtno klofuto, da se je izdajatelj in odgovorni urednik prijel za glavo, vendar toliko bi mu bilo še lahko ostalo soli v glavi, da se v sedanjem resnem položaju še celo liberalni snopje ne bodo zadovoljili z „žlindro“ in „komedijo“, ampak bodo zahtevali moža v hlačah tudi pri svojem vodji. Dr. Tavčar je že dovolj grešil. Zadnji čas je že, da bo enkrat tiran pred resno narodno sodišče. Znabiti se mu bo sodba razglasila prav v istem mestu, kjer je njegov prijatelj in tovariš — vir vsega narodnega pohujšanja v zadnjih letih — izdelal višjo šolo — za mrežo. Posledica obsodbe pa bo: S poštene Štajerske „Slovenski Narod“ — retour!

Izvirni dopisi.

Iz Idrije 31. marca. Mesto rednega dopisa danes le ponižno vprašanje. Zadnja „Jednakopravnost“ naznanja: „Mestna občina je kupila sedaj tudi še hišo c. g. Karoline Lapajne, da vstreže tako pogojem poljedelskega ministerstva, katero da primerno stavbišče za realko v mestu v zameno.“

Cene ne pove „Jednakopravnost“ nič. Po Idriji pa splošno govore, da je občina plačala za staro hišo in vrt 9000 goldinarjev ali 18000 kron! Zakaj „Jednakopravnost“ tega ne pove? Še lani bi bilo laho dobili hišo za 5000 gld., sedaj pa

18.000 kron! Idrijski župan Dragotin Lapajne je sin imenovane gospe Karoline Lapajne.

Po našem mestu tudi pripovedujejo, da so najeli gospoda, ki ne sedi v občinski pisarni, da je sestavil račune za preteklo leto. Seveda je dobil za to posebno nagrado iz občinske blagajne. Ako je to res, ne vemo, čemu je prišel letos novi tajnik. Gospod Tinče je pravil, da je novi občinski tajnik tako sposoben, da zvrši vsaki dan vsa svoja opravila v dveh urah. Zakaj toraj posebej naročevati pomožne osebe, ako ima uradna oseba opravila le za dve uri na dan!

Politični pregled.

Sedaj pa ne bo več dolgo, država avstrijska namreč. Kajti spodnje štajerski Nemci so jej dali slovo na zadnjem shodu v Celju, radi Celja so izdali ta pronunciamiento. Štirje govorniki so nastopili in jeden je bil bolj „nemški“ nego drugi, o čemer pa je jako zabavno to, da je bil eden manje Nемеc nego drugi. Trije — Jabornik, Ambrožič, Mravljak — so slovenski renegatje, o četrtem pa pravi že njegovo ime (Negri) od kodi je! Najhuji je bil Mravljak, ki je vskliknil: „Odslej nočemo imeti nič opraviti z državnimi potrebami, nam je čisto vse jedno, ali avstrijska drž. tvorba še ostane nadalje, ali ne ostane!“ To jim treba pripoznati: gospoda postajajo jako odprta. Ali čuditi se ni temu ob taktiki sedanje vlade, taktiki, ki je še najboljše označena po dejstvu, da so gornji pronunciamiento proti državi mirno poslušali tudi c. kr. državni uradniki, in še bolj po dejstvu, da se tem uradnikom nimalo ni batil, da bi jih kdo radi tega klical na odgovor.

Rusi in Nemci. Po vzgledu Čehov in Poljakov sklenili so tudi Rusi bojkotirati uvoz blaga iz Nemčije.

Italija v Afriki. V Italiji so menda že pozabili na žalostni konec njih akcije, ki so jo vodili pod zgornjim naslovom, ker že zopet sanjajo o

Godec Kozma.

Slika. Spisal J. E. Rubin.

(Dalje.)

Drugi dan so prišli orožniki na Petruče. Iskali so godca Kozma, a njega ni bilo nikjer, nikjer . . . Nikdo ga ni videl in vaščani so se čudili, da je Kozma pobegnil.

„Kozma je pobegnil, pobegnil!“ vpili so vse križem in spremljali orožnike od hiše do hiše. A Kozma ni bilo nikjer . . .

„Kaj pravite?“ vprašal je nejevoljno kak starec, kot da ni dobro slišal, ali razumel.

„Kozma iščejo, ušel je.“

„Kaj, Kozma?“

„Da, godec Kozma“ . . . In starec je kot neverjetno, dvomljivo zmajal z glavo, a v srcu je morda dobro želel Kozmi.

Orožniki so odšli in vaščani so se spogledali. Zdelo se jim je čudno. In zopet so vsi govorili o Kozmi, samo o godcu Kozmi.

Črez tri dni so ga našli in pripeljali na Petruče. Ujeli so ga v hribih. Zaupal je noči, a noč ga je izdala. Skrival se je po gozdih in bežal bolj in bolj v hribe, potem pa se je zopet približal Petručam . . . In takrat sta ga zasledila orožnika. Kozma je zbežal in bežal . . .

Bežal je na Vrhove. in srečno dosegel vsako kočo.

„Odprite“, vpil je pred vratmi, vdaril po vratih in se skoraj zgrudil od slabosti in utrujenosti.

„Kaj, kaj? Kdo pa je?“ vpil je v koči neki prestrašen, zaspan glas, menda se je oglašal kak starec.

„Odpri, za Boga, odpri!“

„Kaj pa je, kdo pa je?“

„Brž, brž . . .“

„E, počakaj.“

„Uuu, lepo vas pro . . . sim“

„Saj se menda ne mudi tako, kdo pa si.“

Kozma je čul, kako v koči nekdo počasi vstaja, in potem je čul boste stopinje.

„Jaz sem . . . Godec Kozma . . .“

„Kaaaj?“

„Brž, brž.“

„Mir mi daj, mir . . .“

Tedaj pa je počila puška.

In Kozma je bil vjet.

Drugo jutro so ga peljali črez Petruče. Bilo je lepo jesensko jutro, a mrzlo . . . Imel je na sebi vojaško obleko, a bil je brez orožja. Roke je imel oklenjene in stopal je s povsinimi očmi žalostno, obupno pred orožniki.

Vaščani so s cele vasi leteli vkup in se zbirali strahoma v krog.

„Kozma ženo, Kozma ženo“, vpili so po celi vasi in na vsakih vratih in pri vsakem oknu so gledali vaščanje, glava pri glavi. Smilil se jim je godec Kozma. Ženske so jokale.

„Jejmene, jejmene, kaj bo pa zdaj ž njim!“

„Ustreljen bo“, rekli so ravnodušno moški „joj, Bog se ga usmili!“

In zbirali so se ob obeh straneh pota in gledali.

A Kozma je stopal kot hudodelec . . . Kdo ve, kaj je čutil on. Na obrazu se mu ni bralo nič posebnega, a sram ga je bilo. Vsi so ga pomilovali, vsi so čutili ž njim, pomagati mu ni mogel nobeden.

Le pri Gradarju ni bilo nobenega na pragu. V koči pa je plakala Nadka na ves glas. Ljudje so jo slišali . . . Tudi Kozma jo je slišal. Oči so se mu zasvetile kakor v jezi, pogledal je okoli sebe, nakrenil je roki, njegova moč je bila preslaba. Nasmehnil se je in v očesu mu je zablestela solza.

In zapustil je vas.

ekspedicijah v ta del sveta, čegar samo ime bi jih moralo navdajati z grozo. Ker jim je v Abesiniji tako korenito izpodletelo, mislijo sedaj v drugič poskusiti svojo srečo na polju kolonijalne politike v Afriki in sicer v Tripolisu, kakor smo omenili že enkrat. To je bil menda tudi eden glavnih nagibov, da so začeli iskati prijateljstvo Francije za svoje nove načrte v Afriki, pa tudi drugih vlasti, da ne bodo delale ovir. Rimski listi poročajo celo, da se v Rimu že vršijo priprave v ta namen, da se v kratkem odpošljejo italijanske čete v Tripolis. Evropejske vlasti torej nimajo baje nič proti tej novi italijanski akciji ali drugo kočljivo vprašanje je, kaj porečejo k temu Tripolitanci sami? Da vidimo, je li pojde Italijanom v Tripolisu kaj bolje, nego jim je šlo v Abesiniji?!

Veliki nemiri. V Macedoniji in Albaniji je zopet začelo nevarno vreti. Zbirajo se ustaške čete ter silijo ljudi, naj tudi zgrabijo za orožje in se jim pridružijo. Kdor se jim ustavlja, tega umorijo. V neki vasi pri Dilepu je bil umorjen učitelj Milan Isornic, ker ni hotel ustašev podpirati. Turški vohun Joanko je bil v Vodeni umorjen, ker je izdal ustaško četo in je bilo kakih 200 ustašev ugrabljenih, istotoliko pa jih je zbežalo. V Gumenici so ustaši zasedli pravoslavno cerkev in pregnali turške pope. V Sestovu je bila že mala bitka. Iz zapora ubegli učitelj Stevov je s svojo ustaško četo prišel v Sestovo, kjer so jih turški vojaki naskočili. 7 turških vojakov je bilo ubitih, 2 ranjena, izmed ustašev sta bila dva ubita in več ranjenih. Tudi Stevov je bil ranjen in je zbežal v hišo svoje neveste. Turki so hišo naskočili. Stevovjeva nevesta je turškega poveljnika udarila s handčarjem po glavi. Turki so jo razjarjeni ustrelili. Stevov je videl, da ni rešitve in se je sam ustrelil.

Nesreča na železnici v Afriki. Angleškemu vojnemu ministru je došla vest, da se 30. marca blizu Barbertona v Transvalu dogodila velika nesreča na železnici. Vlak je skočil s tira in se prevrnil čez visok nasip. Razbilo se je šest vozov z vojniki, kotel je razpočil. Strojvodja, en civilist in 35 vojakov je ubitih, ostali večinoma vsi ranjeni, ki so jih prepeljali v bolnico. Od teh jih je že 6 umrlo.

Domače novice.

Dr. Tavčar in Celje. Z nobeno stvarjo je dr. Tavčar še ni tako zavozil, kakor se svojo ponižno samostojno mislijo o „beraških“ celjskih paralelkah. Malovrh ga pere in omiva, kolikor more, a stvar je prehuda. Ko bi se šlo za par domačih klerikalcev, tedaj bi jih „Narod“ kratkoma osmesil, toda gre se za skupno mnenje vseh štajerskih Slovencev, in zato ima v tem slučaju Malovrh jako težavno stališče. Da bi kar vse proglasil za klerikalce, to vendar ne gre, ker ima tudi na Štajerskem „Narod“ mnogo pristašev, ki pa te politike dr. Tavčarjeve ni-

kakor ne odobrujejo. V dokaz služi protest, katerega so soglasno brez razlike strank sklenili štajerski Slovenci proti „Narodu“. Izjava je tako ostra, da „Narod“ tako hudega popra že dolgo ni dobil. In kako zagovarja dr. Tavčar svoje samostojno mnenje? On pravi, da bi bilo „najbolje, če bi štajerski Slovenci dobili kako kompenzacijo za celjske paralelke, n. pr. popolno gimnazijo v Žalcu, obrtno šolo v Šent Jurju ali kaj tacega, celjske paralelke bi pa pustili za sedaj. Ali ni to naravnost neumno, to, kar že imamo pustiti in boriti se za tisto, česar gotovo ne bomo dobili? Tako težko so si Štajerci priborili to malenkost, in sedaj naj to puste, ker to dr. Tavčarju ni všeč?! „Narod“ pravi, da je dr. Tavčar svetoval voditeljem spodnještajerskih Slovencev, da naj se resno, trezno in brez predsodka posvetujejo, bi se li v sedanjih težavnih časih morda vendar ne dala dobiti kaka kompenzacija. Mi smo vendar prepričani, da štajerski voditelji sveta dr. Tavčarja prav nič ne potrebujejo. Od človeka, ki je zavezan z Nemci, od lista, čegar mnenje nemški listi imenujejo pametno, od takih ljudij si štajerski Slovenci ne bodo jemali ne svetov ne naukov, tembolj, ker vedo, kaki nagibi vodijo dr. Tavčarja. Vsa celjska afera je dr. Tavčarju skrajno neljuba, ker je s tem njegova zveza z Nemci kolikor toliko izrabljena. Kot slovenski poslanec mora glasovati za paralelke, a on bi ob enem rad tudi Nemcem vstregel. Od tod želje njegove po kompromisu, po kompenzaciji.

Liberalce je Tavčarjev predlog o kompromisu spravil v tako zadrego, da si sami ne vedo pomagati. Sobotni „Narod“ je v dnevnikih novicah v celih treh kolonah zagovarjal dr. Tavčarjevo stališče. Toda mi kratko rečemo na ta „Narodov“ zagovor: veliko besedij, nič misli, sama voda! „Narod“ naj pere svojega zamorca kakor hoče, dejstvo je, da je sedanja dr. Tavčarjeva napaka največja izmed vseh, kar jih je kdaj naredil! Kako pohlevna in mirna je vsa polemika proti štajerskim Slovencev; tega tona „Narod“ navadno ne pozna, ko se gre za klerikalce. Toda na Štajerskem je veliko liberalcev, ki te taktike „Narodove“ ne odobrujejo, in te je treba rešpektirati. Dr. Tavčarjev nasvet imenuje pameten, spodoben, dobrohoten in kar je takih lepih izrazov. „Narod“ je bil navajen, da so mu kranjski liberalci sledili čez drn in strn, a štajerski so se mu tako odločno uprli, da kaj tacega ni pričakoval. Gospoda, bodite vendar že enkrat prepričani, da za vami stoji le neka klika, da pa velika večina vaših pristašev obsoja v srečo zvezo z Nemci, a se boji terorizma.

Pogreb kardinala Missia preteklo sredo v Gorici je bil veličasten. Iz vseh slovenskih krajev je prihitelo ljudstvo s svojo duhovščino k pogrebu. Navzoči so bili poleg mnogih cerkvenih dostojanstvenikov škofje dr. Jeglič, dr. Mahnič, dr. Kahn,

dr. Flapp in opat iz Tancenberga. Sprevod je po Gorici vodil dr. Flapp. Društvene zastave so bile prepovedane, vendar so mnoge slovenske deputacije nastopile s slovenskimi znaki. K pogrebu je došlo tudi mnogo katoliškonarodnih poslancev na čelu jim dr. Šusteršič. Goriški župan je izdal poziv za črne zastave. Truplo kardinalovo so od stare nadškofijske kapele do stolnice nosili duhovniki po cerkvenih opravilih in samolaškem (!) govoru dr. Fajduttija, so krsto položili v voz in sprevod se je med špalirjem vojakov pomikal do trga Goriškega, kjer se je razšel. Truplo so odtod peljali na sv. Goro, kamor je pokojnega kardinala spremljalo mnogo duhovščine in slovenske deputacije. Na gori, v svetišču Marijinem, ga je pokopal škof dr. Jeglič, posloviši se od njega v slovenskem govoru. Napis na kardinalovem grobu bode jako priprost in se bo glasil: „Cardinalis Jacobus Missia“. Ker se v Gorici nismo mogli vsled laške narodne nestrpnosti posloviti od kardinala Missije tako, kakor bi želeli, poslovimo se od njega na drug način. V poletnih dneh priredi slovensko ljudstvo veliko romanje na sv. Goro in na kardinalov grob pod vodstvom svojih poslancev, županov in društev.

O pok. kardinalu Missii pravi „Narod“, da je bil on za liberalno stranko kot velik in izboren diplomat najnevarnejši nasprotnik. „Vzlic vsemu temu pa le prodirajo zmagonosno tiste ideje, ki jih zastopamo mi.“ To so dokazale volitve! „Zgodovina bo rekla, da je bil kardinal Missia za slovenski narod prava nesreča.“ Besede slovenski narod naj bi imele ušesca, to je Malovrh pozabil zapisati. Za liberalce je bil pokojni kardinal res prava nesreča, ker je bil organizator katoliške misli med Slovenci. Zato pa duh njegov med nami ne bo nikoli zamrl!

„Slovenski Narod“ pravi, da dr. Tavčar še ne bo prišel na narodni indeks, če je v celjskem vprašanju tako prost, da si upa razodeti ponižno samostojno svojo misel. Mi smo tudi trdno prepričani, da ne. Kajti Malovrh svojega lastnega šefa vendar ne bo obsojal. Mi smo prepričani, da če bi dr. Tavčar glasoval celo za Stürgkhovo resolucijo, da bi ga „Narod“ opravičeval s kakimi razlogi proti klerikalizmu. Kdor ima list v rokah, ta ima moč! In dr. Tavčar ima največ delnic „Narodne Tiskarne“. Če bi n. pr. dr. Šusteršič to mnenje za kompromis izrazil, tedaj bi „Narod“ ogenj in žveplo klical nanj iz neba, a dr. Tavčar sme imeti svoje samostojno mnenje! Če bi dr. Tavčar ne imel „Naroda“ v svojih rokah, on bi bil danes politično mrtev, a tako pa ostane še vedno vodja liberalcev, oziroma propadajoče ljubljanske strančice.

Praška „Politika“ je tudi odločno obsodila dr. Tavčarjev kompromis. To „Narod“ boli. On misli, da je nezmožljiv. Kdor ne parira, po tem udari. „Politiki“ pravi da je bornirana. To je argument inteligence! Čudimo se, da ni rekel, da je klerikalna, ta dokaz je pri liberalcih naj-

Vaščani pa so gledali za njim in so rekli: „Ubogi Kozma.“ „Oh, ta Kozma.“ „Nesrečnež.“ „Kaj, da se tako spozabi!“ „Bog mu pomagaj in varuj ga hudega!“ Barovih ni bilo tedaj že nobenega na Petručah.

In zopet je utihnila razburjena govorica, o Kozmi. Le tu in tam so sprožili o njem besedo, a rajše takoj utihnilo.

Godec Kozma je bil zaprt v ječi močne trdnjave v Pulju. Železne mreže so mu zapirale okence v ječo. In štel je dolge duove.

8.

Snubač se je pri Gradarju pogosteje in pogosteje oglašal, in se bolj in bolj udomačeval in prikupljeval. In o priliki je povedal to, kar je bilo že preje vsem znano, da bi snubil Nadko. Stari je rekel:

„Zakaj pa ne. Lahko.“

Stara pa:

„Mogoče, bomo videli, potrpiamo, saj se ne mudi.“

In France se je zadovoljno nasmehnil in šel domov vesel, kot da ima najlepša leta.

A Nadka, kakor da je odmrta vsemu. Pohajala je potrta sem ter tje, kakor da nečesa išče, a iskala ni ničesar. Zdaj pa zdaj je vzela procajnico na roke, odšla na polje in se zopet vrnila. Hodila je sama po gozdu, ter poslušala šumenje jesenskega listja, postajala je zvečer na zapadnem koncu hiše in gledala, kako zahaja solnce. Objel je je mrak, in ona je še vedno stala in šla v mislih za zapadlim solncem. Šlo je tja za gore, v morje, v daljno večno morje. Nikdar ni nikogar povpraševala po Kozmi a slišala je, kaj so govorili, da je zoprt, zaprt v Pulju. In njena mlada dušica je še sanjala o življenju. Zato je zahajala gledat zahajajoče solnce, pohajala je samotna sem ter tja. In večkrat je že padala noč, ko jo je klicala mati:

„Nadka.“ In Nadka ni rekla ničesar, niti besedice in šla v hišo. In mati jo je svarila:

„Varuj se Nadka, nikar ne postajaj v mrazu zunaj. No, Nadka je molčala, vedno molčala . . .“

In zato se niso več tako menili za snubača ki se je oglašal v hiši. Nadka se ga je bala.

Bila je tedaj jesen, že pozna, mrzla jesen in bližali so se vsi sveti, vse se je pripravljalo na zimo. Rože na oknu so nehale cveteti, polje je bilo prazno, gozd je šumel svojo jesensko

pesem, jate poznih ptic selivk so letele dan za dnem nad gorskimi vrhovi in nad Petručami, in Nadka jih je gledala, gledala . . . Letele so na jug čez morje, in Pulj je na jugu, baje ob morju. Vse je umrlo.

Nadka je zbolela . . . Bila je nepredvidna in je zbolela.

„Vročinska bolezen bo“, so uganile vaške ženice, ki so jo obiskovale. In od dne do dne je bilo slabše. In prišle so zopet in zopet iste ženice, zmigovala z ramami in ogibale.

„Kaj bo?“

„Bog ve, kaj bo.“

„Bog ve.“

„Hudega se je bati“, šepnila je ta ali ona tiho drugi na uho.

„Meni se tudi zdi.“

„Revica.“

„Pomoči je treba.“

In nosile so vkup svoja zdravila, vsaka je svetovala svoje, in vse so storili, vse kuhali, z vsem zdravili, da bi kaj pomagalo, a nič bolje nič . . .

„He, he, da je bolna“, čudil se je snubač France, ko je zvedel, „čudno, čudno, no, no, morda bo že bolje.“

tehtnejši. No, dr. Tavčar se bo že prepričal s časom, da so se ljudje naveličali terorizma, da že prihaja čas, ko ljudje naše liberalce vedno bolj spoznavajo, da „Slov. Narod“ ni oficijelno glasilo našega ljudstva. Njegovi govori v drž. zbornici so tudi drugim poslancem odprli oči, da pri nas tega prepira niso krivi samo ti preklicani klerikalci, ampak da se mora naša stranka boriti proti geslu dr. Tavčarja: Boj klerikalizmu!

„Narod“ — cerkven list. Že v večih uvodnikih je naš liberalni kolega priobčil: Razgled po cerkvenem življenju v letu 1901. To delo je poteklo iz peresa znanega „politika“ profesorja dr. Masaryka v Pragi. Mi se le vprašamo, čemu „Narod“ te razprave priobčuje? Ali ni to že preneumno, da ga tako strašno skrbi razvoj katoliške cerkve! Prepričan naj bo Malovrh, da takih njegovih prestavljenih člankov ne bere niti eden izmed desetih liberalcev. Ali ni torej škoda za papir?

Hribar in Tavčar sta se poravnala. Hribar je menda moral obljubiti, da ne bo izdajal dnevnika, katerega se Tavčar boji. Naposled sta se poljubovala. Hribar postane sedaj baje tudi železniški svetnik.

Aškerc je tudi obsodil politiko dr. Tavčarja glede njegovega kompromisa. Kako odločne so njegove besede! Mi se le čudimo, da se je te besede upal zapisati Aškerc v „Zvonu“. Ali se ne boji, da bi ga šefredakter dr. Tavčar odslovil ter mu še odvezel službo arhivarja na magistratu? Kaj bi bil potem ubogi Aškerc? Nič drugega bi mu ne preostalo, kakor — samostan! O mi se spominjamo, ko je prišel pesnik Aškerc v Ljubljano, kako so ga iskali, da bi ga videli — Aškerc, prvega našega epika. Toda časi se spreminjajo! Danes se še noben dijak za Aškercem ne ozre. Cankar ga je strgal kot dramatika, kot pesnik se je izpel, in nikogar ni, ki bi mu kadil. Zato je baje gospa dr. Tavčarjeva se sama izrazila, da je Aškerc — dim umoril!

Javno predavanje. Preteklo sredo je javno predavanje radi pogreba kardinala Missia izostalo. Predavanje se vrši prihodnjo sredo točno ob 1/28. uri zvečer v veliki dvorani „Katoliškega Doma“. Predaval bode g. dr. Opeka: Zanimivosti o kardinalu Missiji. Ker bo predavanje prepleteno z velepučnimi in zanimivimi podatki iz kardinalovega življenja, pričakovati je obile udeležbe.

Častno priznanje dal je neki imeniten liberalcelec g. Finžgarju vsled njegovega spisa „Oranže in citrone“ v lanskem „Dom in Svet-u“. Pisal mu je pismo, v katerem mu čestita na imenovanem spisu ter trdi, da je ta spis v slovenski literaturi — unicum. Mi se te izjave od strani nasprotnikov veselimo tem bolj, ker je ravno njegov „Divji lovec“ na slovenskem odru tako lepo vzpel. Naj bi g. Finžgar na tem potu nadaljeval! Koliko bogatih snovij ima v sebi še naša narodna zgodovina in koliko krasnih prizorov najdemo v priprostem življenju kremenite Gorenjske. Slovenska izvirna dramatika je pač

revna, kako daleč pred nami so drugi naši slovanski bratje. Gosp. Finžgar je še mlad, naj ga nagajivost in zavist nekaterih liberalcev ne premoti, da ne bi nadaljeval na započetem potu. Naše ljudstvo hoče takih narodnih iger, to je sijajno pokazalo, pokazalo vkljub temu, da je prepojeno s predsodki o duhovnikih!

O Lurški vodi piše glasilo slovenske inteligence tako-le: Toči se pri stolnem vikarju Smolnikarju na litre in frakeljce. Toči se tudi — čez ulice in kanale, ako se le poprej dobro plača. Edino prava, po najnižji ceni, brez konkurence! Koncesijonirano podjetje! Kein Schwindel! Cenjeni odjemalci in odjemalke naj pazijo na etiketo! Take vode ne dobite nikjer, niti v Jegličevi kleti ne!

Iz gorenjske doline. Naša dolina se probuja, diletantska gledališča kar rastejo iz tal kakor gobe. Na velikonočni ponedeljek je priredila Marijina družba v Breznici veselico v proslavo 25letnico papeževanja slavnega Leona XIII. Proti vsemu pričakovanju je bila dvorana natlačena polna, dasi je jako velika. Počastilo je veselico tudi 13 duhovnikov, med njim preč. g. kanonik Tom. Kajdiž iz Ljubljane. Kar je posebno zanimalo, je bilo to, da je kot slavnostni govornik nastopil brezniški rojak pisatelj gospod Finžgar, čegar ime je ravno v zadnjem času prodrlo po slovenskem svetu. Igrala se je tudi njegova igra „Indijski siroti“, ki je za take slavnosti res primerna. G. Finžgar je v kratkem, krepkem, navdušenja kipečem govoru naslikal, zakaj mi katoličani ljubimo Leona. Ne zato, ker je velikan učenosti, modrijan, spoštovanja vreden starček, ampak zato ga spoštujemo in ljubimo, ker je papež, ker je naslednik sv. Petra. Bodimo ponosni na to, da smo katoličani. Gospod Finžgar ima nekaj dramatičnega v sebi, ki vse poslušalce elektrizira. Navdušeno občinstvo je zaklicalo: Slava Leonu! — in domačini so bili še tem bolj ponosni na svojega Finžgarja. Njegova igra je dobila nekaj uvod, ki je v umevanje indijskega verstva, šeg in običajev res potreben, da ljudstvo igra tem bolj razume. V podrobnosti igre se ne spuščam. Posamezne hibe se bodo pri reprizi opustile. Igralo se je lepo, zlasti so bile maske izborne. To je poveljevalo utis. Naravnost izborna je bila Zita. Boljše si skoro ne moremo misliti. Njeno jasno izgovarjanje, markantne geste, vse kretanje je kazalo, da se je — priprosto kmečko dekle — popolnoma utopila v svojo ulogo. Kratko rečeno — ljudstvo je mislilo pri igri, in s tem je že veliko doseženo. Vso igro sta vodila preč. g. župnik T. Potočnik in pa organist g. Hafner, oba sta pokazala, da storita več, kot dolžnost zahteva. G. Hafner ni samo izboren pevec, ampak tudi fini dirigent in izboren igravec. Konečno še nekaj besedij. Liberalci vedno trde, kako zabito da je naše ljudstvo in neumno. To seveda le vsled tega, ker ni liberalno. A pojte pogledat kam na deželo med ljudi, ki še nikdar niso videli kakega gledišča,

kako ti ljudje zraven mislijo. Kritikujejo in ugrabajo, kakšen bode konec, kako se uče čistosti jezika in omike! Če je pred par desetletji priredila kje kaka Čitalnica kak berški ples, tedaj je bilo to že eminentno narodnega pomena, danes pa se duhovniki trudimo z mnogimi žrtvami za pravo probujo naroda, pa se nas sumniči ter nam očita, da slepimo ljudstvo in da delamo za svoj žep. Toda ta liberalna podtikanja naj nas ne oplaše, mi vzgojujmo ljudstvo, da bo omikano in izobraženo in potem bode gotovo naše. Ahasver.

Kmetijske zadruga na Francoskem. Ta naš članek ponatiskuje „Slov. Gospodar“.

Družba sv. Cirila in Metoda je dobila od 1. do 25. pr. m. prispevkov 6151 K 86 vin. V tej svoti je tudi zapuščina 2819 kron 88 vin. po pokojnem dekanu Iv. Veselu. Razne podružnice so nabrale znatne svote. Družba je vredna podpore.

Posojilnica v Kranjski gori je imela pretečeni terek svoj občni zbor pri Vrbaniju. Iz obširnega letnega poročila naj omenim le to, da je imela posojilnica prometa čez 200.000 K. Čistega dobička koncem leta je nekaj čez 2600 K. Tolik uspeh je mogla posojilnica doseči le, ker vsi odborniki zastoj uradujejo, na čelu jim vrli gospod župnik Anton Žlogar, ki za svojo požrtvovalnost res zasluži priznanje in zahvalo cele gorenjske doline. Čisti dobiček se bo primerno razdelil za različne dobrotelne namene, kakor za cesto v novi Aljažev hotel v Vratih 200 K, nekaj za novo kaplanijo, manjše zneske pa za različne požarne brambe. Bog blagoslovi njeno bodoče delovanje, in On naj poplača trud njenega vrlega načelnika!

Redki jubilej. Jutri, dne 6. aprila bode praznoval načelnik zveze ognjegascv na Kranjskem gospod Franc Doberlet svojo 70letnico. Danes, dne 5. aprila bo zvečer serenada ljubljanskega in sosednih gasilnih društev. Po serenadi skupni sestanek in koncert v „Mestnem Domu“. Dne 6. ob 8. uri zjutraj sveta maša, ob 10. uri slavnostna seja zavezinega odbora in izročitev častne diplome gospodu Doberletu. Povodom slavnosti izide „Gasilce“ v slavnostni obliki.

Enakopravnost in banka „Slavija“. Banka „Slavija“ ima v Trstu samo laški napis. Ali so okolu „Slavije“ zbrani „latinizatorji“? Gosp. Ivan Hribar, kaj pravi k temu Vaše „slovansko srce“?

Domača obrt v Celju. V Celju je otvoril svojo kleparsko delavnico g. Jož. Kregar, brat g. Iv. Kregarja. Domačega obrtnika priporočamo v blagohotno podporo.

Za velikonočni članek je priobčil „Narod“ govor dr. Tavčarja, ki ga je govoril v državni zbornici pri proračunski razpravi. Drugače je pretvarjal vstajenje Kristovo v panteistične nazore o probujenju narave, letos je rajši priobčil govor svojega voditelja o klerikalizmu, o skofovih zavodih itd. Tako je najboljšje ustregel sebi in svojim čitateljem, ker „Narodovemu“ krščanstvu liberalci itak sami nič ne verujejo.

Nasmehnil se je s svojim neprijetnim smehom in odšel dalje proti domu.

Obiskala jo je tudi stara tetka s hribov. Sedla je poleg postelje in položila svojo mrzlo staro roko na vročo glavico Nadkino. Nadka jo je pogledala z nekakim čudnim pogledom. Teta je bila bogata in zelo prijazna in dobra.

„Kaj je, Nadka!“ rekla je starka ljubeče, prijazno, ko sta bili sami.

„Bolna sem, teta, umrla bom.“

„Eh, ne boš umrla. Kaj boš umrla?“

„Bom, bom.“

„Kaj, da si bila tako neprevidna.“

Nadka je vzdihnila globoko, globoko, saj je vedela, zakaj je bilo tako. V oči je priplula solza, kakor solza kesanja in vzdihnila je:

„Moj Bog.“

„Oh, ti moj otrok“, rekla je teta in tudi ona se je začela solziti. Gledala je pred seboj uvelo, mlado življenje. To so storili tisti jesenski nemirni večeri s svojim vabljivim šumenjem in morečo roso.

Nekaj časa je bilo vse tiho. Gradarica je kuhala večerjo. Gradar je hodil še zunaj. Padal je mrak. Teta je prižgala luč.

„Ali je solnce že zašlo“, vprašala je Nadka „poglejte, če je solnce že zašlo, mene tako . . . tako, boli.“

Nadki se je začelo mešati, in tetka je gledala čudno in šepetala:

„Že, že.“

„Teta, teta“, je vpila Nadka in ostajala obračujoč se k teti, „ali ne vidite, jeej, ali ne vidite?“

„Kaj pa, Nadka, i, kaj pa?“

„Eee, da ne vidite . . .“ Nadka je utihnila in se nekoliko nasmehnila. Teta pa ji je pogladila po temnorjavih laseh.

Naenkrate se ji je ovila Nadka okoli vratu, trdo, krčevito, da je teto kar dušilo.

„Teta, saj vidite, glejte no, precej?“

„Saj vidim, saj vidim, le umiri se, pa leži.“

„Jeej, teta, ali res ne vidite, ali ne gre sem? Kaj sem gre!“ Padla je nazaj kakor onemogla in zasmejala se je sladko, veselo. In čez nekaj časa se ji je, kakor ukradlo iz ust šepetajoče;

„Kozma, Kozma“, da se je stara teta strahoma ozrla, če ni kdo slišal. Nikogar ni bilo blizu.

Bil je zopet molk in potem je zopet bledla. Govorila je sama seboj, obrnjena v zid, včasih

zavpila glasneje in potem zopet umolknila. Tu in tam pa je tiho ušlo ime: Kozma. Vaščanke pa, ki so vasovale, so se spogledale in ugibale o zdravih.

Nadka pa je govorila o nekih ptičih, ki so leteli na bele snežene gore in peli, da se je tajal led. In vrani so leteli čez morje, in kričali, da je zledenilo morje. Potem pa so vsi skupaj nekam leteli proti jugu. In vetrovi so prišli ter jih zapodili nazaj in rekli: Vi ptiči, kaj pa letite na jug, ko je tam Kozma? Ali ste neumni? Kaj še neveste, da ne sme nikdo do njega, niti mesec ne sme do njega, pa boste vi, grdi ptiči. In ptiči so bežali in se vrnili . . . veter se jim je pa smejal in rekel: o, le pojdite, le, saj bo vstreljen. Kam pa bežite pred menoj neumni ptiči, čemu bežite, le pojte na jug, boste že videli. In morje je zabučalo.

„U, ustreljen?“ vprašala je zmedeno Nadka glasneje.

„Kdo pa?“ vprašale so ženske po hiši.

„Kozma . . .“

„Saj ne bo, Nadka, saj ne bo“, šepetala je teta, ki je sedela ob postelji.

„Neče . . .?“ In zopet je bledla dalje . . . Prejšnje podobe so izginile in je bila le planjava in gozd.

(Konec prih.)

Podobe sv. Cirila in Metoda. „Slovenca“ pišejo z Velehrada: Na Velehradu izda založništvo I. Melicharka krasne podobe sv. Cirila in Metoda v velikem in malem formatu. Podobe bodo narejene po sohi češkega umetnika Maxa, katera krasi velehradsko baziliko. Ob strani bosta sliki cerkve sv. Klementa v Rimu in romarske cerkve na Velehradu. Tekst na prednji strani in zadnji strani bo v vseh slovanskih jezikih. Cena bo nizka. Tudi take slike bodo v zalogi, ki imajo zadnjo stran prazno, da se da nanjo tiskati ali pisati besedilo za posebne prilžnosti. Naročila naj se pošiljajo omenjenemu založništvu.

Pogozdovanje Krasa. Na kranjskem Krasu so zasadili lansko leto 208'22 ha neplodnega sveta z 2,206.000 drevesc, večinoma črnimi borovci, ki so jih dale državne drevnice brezplačno, ter jih je tudi južna železnica brezplačno prevažala. Dela je imelo 2198 delavcev, ki so napravili 14.205 dnin. Dosedaj je kranjskega Krasa zasajenega 1895 89 ha.

Razveljavljena obsodba. Na priziv dr. Rosine je najvišji sodni dvor razveljavil obsodbo mariborskega porotnega sodišča, s katero je bil bivši urednik „Südsteierische Presse“, F. S. Segula, obsojen na mesec dni zapora. Razprava se je namreč vršila kljub temu, da obtoženec ni bil pravočasno pozvan na razpravo in je bila vsled tega rzsodba izročena v odsotnosti zatoženega urednika. Nova kazenska razprava proti F. S. Seguli se bo vršila v juniju pred istim porotnim sodiščem.

V začasnem proračunu, ki ga je v soboto objavil dunajski uradni list, se nahajajo mej drugimi tudi te-le postavke: 40.000 K za II. državno gimnazijo v Ljubljani, za bratovsko skladnico v Idriji in za uravnavo Voglajne 173.650 K, za vojašnico v Novemestu 70.000 K, prvi rok za zgradbo uradnega poslopja v Radoljci 34.000 K.

Slovansko bogoslužje v Istri. Poroča se, da je Rim novič potrdil slovansko bogoslužje za krško škofijo in „Tagespost“ javlja, da se je v nekaterih cerkvah že uvedlo.

„Marjetice“. Lično knjižico so izdali ljubljanski bogoslovci. Nabrali so mladini ljubkih pesmic in povestij, katerim so dali naslov „Marjetice“. Pisatelji gg. Alojzij Merhar, Pavel Perko, Fr. Ks. Steržaj in Andrej Orehek so s to zbirko razveselili vse prijatelje lepe knjige. Knjigo toplo priporočamo!

Drobne novice. Slovensko gledališče opusti opero. — Letošnjih ljubljanskih obč. volitev se udeleže tudi socijalni demokratje. — Mariborskim županom je bil v vsemi proti enemu glasu izvoljen dr. Schmiederer. — Brzovlak je v bližini Pazina povozil nekega Antona Bratulica. Trupto je strašno razmesarjeno. — Bajtar S. Hartl pri Mariji Pomočnici nad Svincem je na veliki petek naznanil župnijskemu uradu, da je njegova žena naglo umrla. Ker je bila smrt sumljiva, prišli so orožniki in dognali, da je žena 60 let stara, umorjena. Imela je veliko rano na vratu. Kmet se je izgovarjal, da je zločin storil nek neznani morilec, ki je pobegnil. Zakonska sta živela v vednem prepiru. 70letnega bajtarja so kot storilca zaprli. — Župnija Lipoglav je podeljena č. gosp. Janezu Godcu, tamošnjemu župnemu upravitelu. — Župnija Žalina je podeljena č. gosp. Ludoviku Schiffrerju. — Na Raki je umrl ondi v soboto zvečer po dolgi in mučni bolezni č. gosp. Matija Torkar, bivši župnik v Košani in slovenski pisatelj, živeč v pokoju na Raki. — Komisijonalni ogled za zgradbo škofjeloškega vodovoda se vrši v torek 8. aprila t. l. ob devetih popoldne. — V nedeljo zjutraj je v tukajšnji bolnici umrl gozdni čuvaj iz Zadobrove Ivan Babnik, o katerem smo poročali, da ga je 6. pr. m. po nesreči v nogo ustrelil bivši vratar na južn. kolodvoru g. L. Praunseis. Praunseis je bil veliki petek obsojen na 20 K. — Umrl je v Ljubljani c. kr. stotnik v pokoju gosp. Vincenc Hübschmann. — Dne 6. aprila t. l. prične Camber izdajati v Trstu nov list „Il Sole“, kateri bo seveda deloval popolnoma v smeri bivšega „Avantija“. — Občina Lukavica v Bukovini je z vsemi prebivavci prestopila iz razkolne cerkve v katoliško. — Knežja dvojica Windischgrätz se nahaja sedaj v Jeruzalemu. Od tu se vrneto knez Windischgrätz in soproga nazaj v Kairo, kjer ostane do srede aprila. — Tržaški Slovenci si snu-

jejo pri sv. Mariji Magdaleni zgornji slov. gospodarsko zadrugo, konsumno društvo. — Znana gostilna g. Ivana Grajzarja po dom. pri „Lužarju“ v Vodicah se je opustila. — V Rudniku prvi Ljubljani je neki dolgoprstnež porabil velikonočno procesijo, da je ta čas pobasal pušico s cerkvenim denarjem. — Vsled opeklin je umrla veliko nedeljo žletna hčerka tov. del. Jan. Polaka v Litiji, ko jo je mati samo pustila blizu peči z 6 tednom starim otrokom. — Koroški „Lehrerbund“ je zboroval v Beljaku. Nadučitelja Ellerja je izključil, ker je odbornik slovenskega „Učiteljskega doma“. — Iz več krajev na Koroškem se poroča o precejšnjem viharju, ki je naredil škodo zlasti po gozdovih.]

Razne stvari.

Leon XIII. o kardinalu Missiji. Ko je slišal rimski papež Leon XIII, da je kardinal Missia umrl, je bil globoko ginen in je proti svojemu spremstvu rekel: Missia je bil svet mož! Blagor Tebi, slovenska štajerska dežela, slovenska fara Sv. Križ in Tebi slovenska kmečka hiša „pri Mislovih“ na Moti, ki si nam rodila takega sina! Blagor Vama, ljubljanska škofija in goriška nadškofija, da sta imeli za Pastirja moža, kateremu daje naslednik sv. Petra Leon XIII. spričevanje: Missia je bil svet mož!

Gospodarjeva dela v mesecu aprilu. Drevje. Še je čas cepiti, dokler se popki ne odpro; kadar so že odprti, se cepi za kožo. Na požlahtnjenih divjakih se pod cepičem odstranjujejo poganjki: na enoletnih požlahtnjencih s šibkimi stebli se puščajo stranski poganjki rasti do 4tega peresa, nad tem se odštipavajo; tik debla se ta poganjek odreže jeseni, če je steblo dovolj močno. Pregarjajo se gosenice, zemlja rahlja, pleve. Trto na stalnem mestu cepi pred solzenjem; v največjem soku se pusti na miru, samo očesca, ki silijo iz celine na dan — se odkrhavajo precej kdor ne utegne, bo vse to dopolnil, ko trta odcvete. Vrt. Ograjna zelenika se obreže. Seje se grah, vse vrste zelja (listno zelje v juniju), kole-raba kasne vrste, poletne endivije. Vsa kuhinjska zelišča (nekatero izjeme v gorko gredo). Špargeljni (v loncih že prej). Kumare in buče v lonce, da se v maju na prosto presade. Presade se pripravljene sadike z gredic. Radič, spinača itd. se ponavljajo. V tem času je trebiti, rahljati, smukati. Cvetice. Vrtnice vzdigni, obreži. Presadi mraza proste nageljne na prosto. Nasejaj bolj trdnih enoletnih cvetic, nežnejše v gorko gredo, če presajenje prenesejo, sicer kasneje. Pomladne gredice se napolnijo s prejšnjo jesen vzgojenimi: mačeho, potočnico i. dr. Poleg marcijevih cvetic so sedaj v cvetju: zgodnji tulipani, narcisi, hijacinti, vijolice, zaspanček (gentiana), perunika, primula. Rastline se pomnožujejo z zatiči, posadki itd. Zaliva se zjutraj.

Amerikanska načela. Povzamemo sledeče po hrvaškem trgovackem listu, ki povdarja začetkom, da ne ve, jeli so taka načela, kakor jih zastopa zagrebško zastopstvo tvrdke Singer & Compani s šivalnimi stroji napram svojim uslužbencem, res amerikanska ali ne. Dotično zastopstvo rabi veliko število trgovskih potnikov (agentov) in sprejme skoro da vsacega, ki se ji ponudi v službo. Med spremljevalnim pogovorom, ki se tiče, kod naj potuje in komu naj blago na prodaj ponuja, da se mu v podpis daljši spis, v katerem mu zastopnik pravi, da ne obsega ničesar družega, nego zgolj formalnosti. In tako podpiše smrtno obsodbo, takozvana „amerikanska načela“. Koj po podpisu zahteva se od njega 100 do 200 kron kavcije in potem se ga pošlje na potovanje. Mladič potuje, sklepa posle in pošilja takoj naročila v Zagreb, kjer mu tvrdka nemudoma spleča potne stroške in provizijo. Toda to ne traja dolgo. Potnik naedenkrat zapazi, da nekaj ne more biti v redu, ne pošlje se mu več redoma potnine in v vsakem slučaju čakati je moral cele tri tedne predno so mu doposlali potnino. Potem pride glavna bomba. Potnik se vrne v Zagreb in gre v poslovnico „The Singer Manufacturing Co.“ ter poroča poslovodju o sklenjenih kupcijah. Ravnatelj pregleda račune in začne skomicovati in majati z glavo in prične se sledeči velezani-

miv pogovor: „Kje je vaše pooblastilo?“ „Tukaj je.“ „Dobro sedaj lahko greste. Vi ste odpuščeni.“ „Pa kako odpuščen, saj mi niste odpovedali službe.“ „Vi ste podpisali „amerikanska načela“. Po teh vas lahko odпустimo kadar hočemo.“ „Toraj splečajte mi mojo zasluženno provizijo.“ „To bote dobili splečano, kadar bodo uplačan vsi obroki onih kupcij, katere ste sklenili.“ „Toda saj moja kavcija bote mi takoj izplačali?“ „Ne, ona ostane pri nas, dokler niso uplačani vsi obroki onih kupcij, katere ste sklenili. Tako stoji v amerikanskih načelih.“ In tako se nahaja mladič na cesti brez kruha, brez svojih krvavo zasluženih novcev vsled „amerikanskih načel“.

OBRTNI VESTNIK.

Urejuje Ivan Kregar.

Malemu obrtniku v pomoč.

Dalje.

I. Strokovna pojasnila.

C. kr. trgovskega ministerstva urad za pospeševanje obrta daje brezplačno malim obrtnikom svete v vseh strokovnih vprašanjih. Zlasti pri nakupu strojev in orodja, ob uvedbi pospešnih načinov izdelovanja, radi poizvedbe dobavnih virov in prevedbenih (prodajnih) okolišč in tudi ob osnovi proizvodnih, skladišnih in sličnih zadrug in združb (osobito pri sestavi pravil) gredo mali obrtniki lahko v svete k pospeševalnemu uradu, ki ima v ta namen v službi posebne strokovnjake za obdelovanje lesa, kovin, za oblačilne tekstilre, kemične obrte in za družne stvari.

II. Trajne in začasne razstave malo-obrtnih motorjev, orodnih strojev in orodja.

Trajno razstavo malih motorjev, orodnih strojev in orodja ima c. kr. tehnologični muzej na Dunaju (IX/2, Severingasse 9). V ta namen mu rabi obsežna strojna dvorana (Maschinenhalle), ki ima vežo (Vorhalle) in glavno dvorano (Haupthalle) in obsega 820 m². V veži so razstavljeni stroji, modeli, orodje, glavna dvorana pa je urejena za razstavo in gonitev motorjev, in orodnih strojev vsake vrste. Parne, vodne, plinove in električne napeljave dovajajo motorjem primerno gasilno moč. Inozemske stroje je dovoljeno razstaviti le tedaj, če naj bodo vsled svoje posebne konstrukcije v zgled, ali če enakovrstnih strojev ne izdelujejo pri nas.

Da se omogoči vsem obrtnikom vstop v dvorano in kolikor mogoče olajša tvorničarjem razstavljanje njih izdelkov, določajo „določila o udeležbi razstave v strojni dvorani“ (Satzungen über die Betheiligung an der Ausstellung in der Maschinenhalle) posebna olajšila glede na stroške za izložbo in gonitev razstavljenih strojev in olajšave za obiskovalce. Ta določila je dobiti brezplačno pri vodstvo obrtnega pospeševalnega urada. Vstop v strojno dvorano je prost. Obiske korporacij je naznaniti vodstvu obrtnega pospeševalnega urada, da more preskrbeti strokovnjaka za vodnika. V posebnega ozira vrednih primerih podeljuje c. kr. trgovsko ministerstvo vnanjim obrtnikom ustanove za obisk razstave. Stipendistom se povrnejo stroški za vožnjo v III. razredu osebnega vlaka; poleg tega jim dajo po 6 kron na dan, in sicer za tri dni. Prošnje ima pristojna obrtna zadruga vložiti pri c. kr. trgovskem ministerstvu ter jim preložiti prepis zapisnika tiste seje zadržnega odbora, v kateri so se izbrali odposlanci.

Ta čas je razstavljenih v strojni dvorani 261 predmetov 92 razstavnikov. Obišče razstavo na mesec povprečno 1500 oseb. Doslej je c. kr. trgovsko ministerstvo podelilo 279 ustanov za obisk strojne dvorane v skupnem znesku okroglih 15.000 kron.

Zčasne razstave izven poslopja pospeševalnega urada za mali obrt so obsežnejše priredbe, ki jih prireja pospeševalni urad na prošnje, vložene pri c. kr. trgovskem ministerstvu šest mesecev pred začetkom razstave, večinoma skupaj s pristojno trgovsko in obrtniško zbor-

nico ali s kakim drugim krajevnim činiteljem in v zvezi s kako obstoječo, izven okvira pospeševalne akcije napravljeno razstavo. Stroške za razstavo si navadno razdelita v pokritje c. kr. trgovinsko ministerstvo in dotična trgovska in obrtniška zbornica ali kak drug činitelj. Tečasne razstave sicer ne morejo biti tako uspešne kakor trajne, vendar pa so tudi velike vrednosti za pouk malega obrtnika o motorjih, o orodnih strojih in o orodju nove vrste. Načeloma se pospeševalni urad udeleži na leto samo enezčasne razstave, tehničnih delovnih pripomočkov, trajati pa mora najmanj 2 mesca, in mora biti za razstavo brezplačno na razpolago najmanj 300 m² v pripravni strojni dvorani.

V manjši meri prirejene rastave pospešuje pospeševalni urad na ta način, da pošlje brezplačno delovodjo, nekatere razstavne predmete, zlasti svojo zbirko orodja, in da na ukaz c. kr. trgovinskega ministerstva istočasno priredi strokovni tečaj. Takih razstav je doslej podpiral 7, zgoraj omenjenih večjih razstav pa je bilo doslej 17 v večjih mestih. (Dalje prih.)

Sladščičarska razstava na Dunaju. Dne 19. 20. in 21. t. m. priredi mojstersko društvo v zvezi zadruga slaščičarjev na Dunaju razstavo. Zanimanje med strokovnjaki za to razstavo je velikansko in obeta biti jako intresantna. Sladščičarji hočejo pokazati obiskovalcem razstave velikanski napredek v tej stroki.

Enketa avstrijske čevljarke obrti. V delostatističnemu uradu vršča se enketa avstrijske čevljarke obrti je zaslišala dosedaj 104 oseb, namreč: 21 tovarnarjev čevljev in prodajalcev, 33 mojstrev, čevljarjev in 50 delavcev. Dosedaj so bili izprašani eksporti iz Nižje Avstrije, Češke, Moravske, Galicije, Tirolske, Štajerske, Koroske in Kranjske. Komisija enketa izprašuje zlasti v izdelavi obuval, krajevnih razmerah itd.

Naročila potrebščin armade pri malih obrtnikih. Trgovinsko ministerstvo oddalo je letos malim obrtnikom za avstrijsko armado v delo: 60.009 parov obuval v vrednosti 540.000 kron, dalje sedlarskih in jermenarskih izdelkov v vrednosti 200.000 kron. Delo oddalo se je 10.000 čevljarjem in 300 sedlarjem in jermenarjem. Na posameznika je odpadlo 6 parov čevljev v vrednosti 54 kron, sedlarsko jermenarske obrti pa na posameznika v vrednosti 666 kron. Za ogrsko armado oddalo se je ogrskim obrtnikom 31.000 parov obuval v vrednosti 310.000 kron, raznih sedlarskih in jermenarskih izdelkov v vrednosti 120.000 kron. Delo dalo se je 2800 čevljarjem in 50 sedlarjem in jermenarjem. Na posameznika čevljarja odpade 11 parov obuval v vrednosti 110 kron, na posameznika sedlarja in jermenarja pa delo v vrednosti 240.

Obuvala pri avstro-ogrski armadi. Na odredbo vojnega ministerstva študirajo temeljito kako reformirati popolnoma obuvala naših vojakov. Namen je, kako usnje naj se porabi, da bodo obuvala lažja in trpežnejša. Tudi obliko obuval hočejo v toliko spremeniti, da bodejo komisni čevlji imeli lepšo obliko nego sedaj.

Silno umazana konkurenca mödliške tovarne. Poročali smo pred kratkem, da se lastnik mödliške tovarne žid Fränkl preseli na Ogrsko, koder bo imel razne olajšave in pa še državno podporo. Sedaj razprodaja v Mödlingu svoje ogromne čevljarke izdelke. Napravil je velikansko reklamo, katera je res privabila od vseh krajev veliko ljudstva. Tako n. pr. prodaja ženske in otročje čevlje od 1 do 2 krone, najfinerše izdelane čevlje pa da par za 3 krone. Ljudstvo se kar tare okrog tovarne. Žid Fränkel hoče vse svoje izdelke do zadnjega koščka razprodati, to pa pod kakoršnokoli ceno. Da so dunajski in sploh nižjeavstrijski čevljarji hudo prizadeti, nam ni treba povdarjati.

GLASNIK.

Žensko delavsko vprašanje.

Opetovano smo že povdarjali v „Glasniku“ važnost ženskega delavskega vprašanja pri nas.

Rekli smo, da je nujno pereče vprašanje, organizacija ženskega delavstva na našem krasnem slovenskem jugu pod zastavo krščanske demokracije: po vedno resničnih načelih krščanske pravice. Hvala Bogu, ne bode na tem polju treba orati ledine, ker to delo je že začeto in imamo že vrlo delujoče organizme, društva na tem polju. Res, da se še veliko ni storilo na tem polju, toda to, kar se je že nekaj storilo in sicer storilo tako, da dobro deluje, bodi nam v pogum, da se prične in nadaljuje z vsem veseljem, resnobo in odločnostjo delo na prevažnem socialno-politiškem jugoslovanskem ženskem delavskem polju.

Žensko vprašanje je dandanes na dnevnem redu pač že povsod, ne samo drugod, tudi že pri nas trka to vprašanje prav odločno na vrata širje družbe. Vzrok temu vprašanju je gospodarski nered, ki dandanes vlada v družbi. Da je to vprašanje precej novo, tega nihče tajiti ne more, da je resno, to pač ve vsak, kdor trezno in brez predsodkov razmotriva sedanji gospodarski položaj človeške družbe. Glasovi, ki so se nekdanj posmehovali ženskimi težnjami, so skoro potihnil, ženske težnje in tožbe, zlasti delavske, nam kažejo, da družba ni zdrava zato, ker sploh te obstoje. V urejeni človeški družbi bi jih ne smelo biti, ker le takrat, kadar je družba gnala, takrat trka in se oglašja socialno in ž njim v ozki zvezi nahajajoče se žensko vprašanje.

Ako prelistamo povestnico človeštva, najdemo v tej, da je bila človeška družba najbolj srečna takrat, kadar se je ozko oklepala krščanskih načel. Cerkev je vedno in povsod skrbela za dušno in tudi za telesno blagostanje svojih vernih otrok. V časih in krajih, kjer so vladala krščanska načela pravice, tudi ni bilo socialnega vprašanja, ki se, moramo povdarjati še enkrat, pojavlja takrat, kadar ljudstvo nima več kruha, sploh predpogojev za existenco, pošteno življenje. To nas uči nepristranska zgodovina. Če velja to za človeško družbo sploh, velja pa še bolj ženskam. Edino tam, kjer so vladala v javnosti in v zasebnem življenju načela krščanske pravice, tam je bil odkazan ženski tudi njen pravi delokrog, v katerem se pač po svoji naravi čuti najbolj srečnim in česar nihče tajiti ne more, kdor ima še količkaj pametnih možgan v glavi, namreč v družini. Biti gospodinja in mati, to je prava ženska naloga, vzgoja otrok in skrb za hišo, družino, to je ženskino veselje, saj pravi slovenski pregovor celo, da gospodinja tri vogle hiše podpiru. V tem delokrogu je ženska neomejena vladarica.

Z neločljivostjo zakona in z zakonom kot zakramentalno neločljivo zvezo med možem in ženo postavila je katoliška cerkev ženo na enako stališče z možem, oprostila jo je sužnosti, v kateri je le-ta ječala v prognanstvu in jo je v pravem smislu emancipirala, oprostila nečloveškega stanja, katero ji je odkazalo paganstvo.

Kaj je bila in je še ženska pri paganskih, nekrščanskih narodih? Na visoki stopinji omike so stali in še stoje mnogoteri paganski narodi, toda kaj je bila ženska bodisi pri visokoizobraženih Grkih in Rimljanih; čisto navadna robinja, katero je kupil mož za gotovo svoto od njenih starišev in s katero je smel storiti, karkoli je hotel. Kaj je žena bodisi pri Mohamedancih, Kitajcih, Zamorcih, pri Indijancih, Avstralcih in tudi drugod še dandanes. Čisto navadna sužnja, popolnoma izročena samovolji in pohotnosti moževi toliko časa, da ne prisije v temne poganske pokrajine svetla luč krščanstva in prekvasi z načelom krščanske ljubezni pogansko ljudstvo in z upeljavo zakona kot zakramentalne zveze povzdigne tudi žensko v stališče, katero ji gre po pravno-etičnem pravu.

Krščanstvo je osvobodilo naše ženstvo in mu pokazalo in odločilo njen delokrog, družino. Onim ženskam pa, ki niso hotele stopiti v zakon in so hlepele po idealu evangeljskih svetov, po neomadeževani čistosti, tem nudila je priložnost stopiti v samostane in tam skrbeti za ideali; spopolnjevanje samega sebe po zatajevanji in koliko so in še store posredno in neposredno samostani človeški družbi dobrega, ve lahko vsakdo, ki človekoljubno delovanje istih brez predsodkov opazuje in zasleduje.

Nastopil je Martin Luter in ž njim protestantizem: da se je mogel obdržati v milosti pri posvetnih vladarjih, in pri mesenim slastem udanim svojim ovčicam, razrušil je svetost neločljivosti zakonske zveze in, kjer se v stavbi omaje kak temeljni kamen, tam podere se kmalu tudi celo poslopje. Lutrov nauk je nauk zikanja in čuditi se nam nikakor ni, da je protestantizmu prav kmalu sledil materijalizem in ž njim v ozki zvezi stopajoči gospodarski liberalizem, izražen posebno v načelih mančesterskega liberalizma.

Po svojem bistvu in po svoji naravi je to načelo pogansko, večno resnični nauk o ljubezni do bližnjega, je prav pogansko zavrgel in razdrobil človeško družbo v posamezne osebnosti. Oseba je vse; vsak naj stremi po tem, da si ne glede na druge, pridobi obilno premoženje. Sledile so velike iznajdbe na industrijskem polju. Preosnovalo se je čisto lice evropske družbe. Nič več ni v javnosti vladalo krščansko načelo; po imenu je še bila krščanska vera javno versko naziranje; toda v gospodarstvu in posebno na industrijskem polju zavladala so čisto poganska načela: zmagovanje slabšega do zadnje kapljice krvi.

Nova doba rodila je velike tovarne, rudokopi jeli so se v največji meri izkoriščevati; vsakdo, ki je imel kaj premoženja, hlepel je še po večjem premoženju; oni pa, ki niso imeli ničesar, prisiljeni so bili prodati svojo moč podjetniku, ki jih je rad sprejel na delo, ker jih je za množenje svojega bogastva potreboval; ker je pa hlepel za tem, svoje premoženje pomnožiti na vsak način, odviral ga je, kolikor ga je mogel in ga slabo plačeval. Po drugi strani je pa podjetnik zopet zavrgel vero in živel brezversko, dajal delavcu slab izgled in širil med delavce slabe, izpridene spise in mu ž njimi zatrol plemenitejša čutila, ga tako rekoč poživil.

Slabo plačani delavec, ki je komaj shajal, branil se je zakona, čimdalje več ostalo je mož samcev in tudi čimdalje več deklet, ki se niso mogle močiti. Živeti so morale, vsak človek ima pravico do življenja, prisiljene so bile iskati svoj kruh. Poštenejše šle so ga iskat tje, kjer so dobile delo; one pa, ki so se dela sramovale, ali pa ga tudi pri najboljši volji dobiti niso mogle, padle so v roko brezvestnih ljudij in polnile, žalibog, zloglasne hiše. Temna in žalostna slika nudi se na tem polju socialnemu politiku! Tem žalostnejša in bridkejša že zato, ker ve, da prodaja ženske časti za denar nikdar ni bila v takem cvetu, kakor je bila in je še dandanes v našem prosvitljenem času. Na tem polju je samo nekaj veselega: vsi socialisti, brez razlike različnih načelnih nasprotstev od anarhistov in bogotajcev do najzmernejših protistucij najstrožje obsojajo, obsojajo jo samo liberalci ne, zakaj, ker imajo veselje svoji strasti streči s tem, da teptajo žensko čast. Dovolj o tej temni sliki, dotakniti smo se je morali, dasiravno se nam gnusi. Iz srca obžalujemo nesrečne žrtve, ki jih je v propad pognala sebičnost gospodujočega liberalnega gospodarskega načela še bolj zato, ker se le malo teh nesrečnih žrtev izkoplje iz blata, v katero so se pogreznile.

Ženske so iz razlogov, ki smo jih navedli, bile prisiljene si iskati dela in zaslužka. Podjetniki so jih z veseljem sprejeli, saj so jim tudi za manjšo plačo delale, nego so jim delali moški. Napolnile so se tovarne z ženskimi delavkami; poleg moškega proletarijata postal je tudi ženski proletarijat. Grše in slabše se je in se še ravna po marsikaterih delovršbah z ženskimi močmi.

Sirja javnost o tem navadno ne zve. Zve navadno takrat, kadar zavre vsled neznosnega ravnanja delavska kri in stopi ono v stavko. O, takrat se marsikaj zve, da zastane človeku v žilah kri. Ne samo, da se marsikje z delavkami kljub slabi plači po pasje ravna, zahtevali so in še zahtevajo brezvestni gospodarji in nadzorovalni organi od žensk ne samo dela do krvi, marveč jih tudi onečaste! Koliko trpi dostikrat pravost ženskih poslov pri zasebnikih, kjer jih zasledujejo brezvestni gospodarji in moški člani družine. Dostikrat se zlorabi ženske posle v prodajalnicah, pisarnah, da ne govorimo o gostilnah in kavarnah! Kako je zdravju ženskega delavstva škodljivo dostikrat preteško in pre-

dolgo delo in kje se naj nauči ženska delavka poslov, kateri so ji potrebni, če se omoži?

Morebiti je kdo, ki pravi, da slikamo položaj ženskega delavstva prečno ali da ni povsod tako, kakor mi pravimo. Mogoče res, da sedaj ni več povsod tako, toda v obče je skoro še povsod tako, ne samo pri nas, tudi drugod. In zato vsakdo, ki se resno peča s socializmom in osobito z rešitvijo delavskega vprašanja, se mora z vso pozornostjo pečati tudi z rešitvijo ženskega delavskega vprašanja.

Mnogo jih je, ki pravijo in to tudi socialisti, naj se šensko delo popolnoma odpravi ali vsaj omeji. Mi ne; socialni nered v naši družbi je tak, da bi milijone in milijone ženskih delavk bilo izročeno naravnost nevarnosti, od gladu poginiti, če bi se žensko delo korenito odpravilo ali pa tudi le omejilo. Resni socialni politik mora računati z obstoječimi dejstvi in ne sme tudi zidati zračnih gradov, ker sanje so skoro vedno, četudi morebiti krasne, le sanje, katerim manjka tal in pogojev do vresničenja. Mi moramo upoštevati in računati z dejstvom, da žensko delavstvo istinito obstoji, ki ima popolno pravo do obstanka, do življenja. Dolžnost resnega socialista je namreč, pečati se z vprašanjem: kako pomoči upravičenim ženskim delavskim težnjam.

Pomoč je edino v združenju ženskega delavstva. Stremljenje naše bodi toraj organizacija ženskega delavstva po načelih krščanske demokracije na našem krasnem slovanskem jugu. Naše žensko delavstvo je po svojem trpinčenju v ogromni večini zvesto vdano načelom naše svete vere in hvala Bogu, da je res tako. Toda, žalibog, ne tvori do danes še nobene enote. Posamezne dele, delavke, storiti in združiti jih v enotno mogočno telo, to bodi naš spas in to postavimo si kot resno nalogo.

Povdarjamo, hvala Bogu, na tem polju se je delovanje že začelo, toda delati bode treba še veliko, jako veliko. Dela se v nekaterih ženskih delavskih društvih in dela se zlasti tudi jako hvalevredno, kar z velikim veseljem priznavamo, tudi po Marijinih družbah, ki imajo preblag namen, v pobožno versko nravnem duhu ohraniti ženstvo. Toda kljub temu, da se že veliko dela, potrebno je še veliko, veliko dela, zlasti med ženskim delavstvom tam, kjer se nahajajo tovarne z ženskimi delavkami. V tovarnah je ženska izpostavljena veliko večjim nevarnostim za nravnost, kakor tudi je izpostavljena, ravno ker je kot delavka precej samostojna, drugim nevarnostim bolj, kakor je izpostavljeno priprosto kmečko dekle ali žena.

Nujno potrebno bi bilo toraj za vsak kraj, kjer se nahajajo delovršbe, v katerih se uporabljajo ženske delavke poleg Marijinih družb še ženska delavska izobraževalna poučna društva. Taka društva bi morala gojiti vzajemnost med delavkami dotične delovršbe in skrbeti za strokovno socialni pouk ženskega delavstva. Če se nahajajo v dotičnem kraju delavke različnih strok, morale bi biti društvenice ločene v strokovne sekcije, oddelke. Glavni namen društva bi bil, društvenice zbirati v prostem času in s tem preprečiti nevarnosti, v katere lahko pade ženska v prostem času, ko išče zabave s tem, da zabrede v slabo družino. Zbiranje bi imelo namen pouka v gospodinjstvu, ročnih delih in opravih, ki so potrebni dobri gospodinjji; morebiti tudi jezikovni pouk, čitanje, računanje. Za pouk in povzdigo delavske samozavesti morale bi se upeljati v ženskih društvih poučna predavanja, kateri predmet naj bi bil, če le mogoče, izvzet iz socijologije, v povzdigo socialne ženske izobrazbe, obsegati bi morala pa predavanja oziroma govori tudi predmet o vzgoji otrok in pa o oliku. K varčevanju naj bi članice napeljevala „Čebelica“, ki bi jo ne smelo manjkati v nobenem društvu.

Če obstoji v dotičnem kraju kako strokovno ne politično društvo, naj bi bile tudi ženske članice strokovne zveze. Toda potreba je nujna, da naj bi imele delavke v mešani strokovni organizaciji svoj lastni ženski odbor, ker praktična skušnjava uči, da ženska ženski svoje težave najlažje zaupa, svoje težnje, svoje križe in težave.

V prvi vrsti voditi in ustanoviti mogočna, delujoča društva naših ženskih delavsk, po-

klicano si vrlo naše požrtvovalno katoliško svečeništvo; izšlo si iz ljudstva, trpiš in boriš se za ljudstvo, od mogočnejev tega sveta za to pač ne boš želo zahvale, toda želo jo bodes v hvaležnosti ljudstva, tega zaničevanega, zatiranega ljudstva, v katerem imaš zaslonbo in ki nujno potrebuje tvoje pomoči in tvojega vodstva, da ne zagazi v brezversko, breznarodno močvirje, marveč da ostane pošteno katoliško in slovansko.

Potreben je nadalje natančen načrt, ki naj obriše zahteve in težnje ženske jugoslovanske demokracije.

Če se zasnuje in moralo se bo zasnovati osrednje delavsko vodstvo jugoslovanske krščanske demokracije, naj se osnovalnega posvetovanja udeleže tudi ženske delavske zastopnice, v osrednjem vodstvu bodi zastopano tudi hrvatsko-slovenska radnica!

Obsirno, morebiti preobsirno smo se pečali s tem vprašanjem. Zakaj? Zdi se nam važno in nujno pereče. Brezverska in mejnarodna povodenj hoče požreti in vtropiti v svoje morje tudi jugoslovansko žensko delavstvo, dobro vedoč, če si osvoji ženstvo, lahka ji bode tudi zmaga moškega delavstva! To se pa nikdar in nikoli zgoditi ne sme! Hrvatsko slovensko delavstvo na krasnem našem slovanskem jugu se mora združevati po večno resničnih načelih krščanske pravice. Trdni, nepremagljivo nasproti vsem klevetnikom hočemo ostati. Jugoslovanska demokracija ne bo nikdar postala brezverska, zato moramo delati vsi z vsemi našimi močmi, ker še je čas. Geslo v našem boju proti vsem domačim in tujim klevetnikom in izdajicam naše svete vere in naše narodnosti, naših najdražjih svetinj bodi: Jugoslovanska demokracija je in ostane krščanska in zanjo vsi, ki imajo še čut za ljudstvo, njega potrebe in njega težnje v boj, ker le boj pripelje vas k zmagi. K boju, ne k miru vihraj naša zastava!

Lajik.

Delavske drobtine.

Somišljeniki, delavci in njih prijatelji zahtevajte v vseh gostilnah in kavarnah naše liste. Ne pozabite, da je ravno časopisje ona velesila, po kateri se širijo dobre in slabe reči med ljudstvo. V vsaki gostilni, ki jo pohajate ne sme manjkati niti „Slovenca“ niti „Slovenskega Lista“ kakor tudi ne „Glas Naroda“. Naše geslo, ki mora preiti vsakemu našemu somišljeniku v meso in kri, bodi: Pogumno, neustrašeno naprej v boj za sveto stvar, širjenje načel krščanske pravice. Onim gostilničarjem pa, ki naročajo liberalne cunje in nimajo naših listov, pojasnite svoje stališče!

Hrvaška delavska organizacija. Konferenca hrvaških krščansko socialnih delavcev zagrebških vršila se je dne 25. marca. Pokazala je, da i med Hrvatimi čvrsto napreduje krščansko-socialna misel. Navzočih je bilo na konferenci nad 300 zagrebških delavcev. Konferenca je sprejela resolucijo, v kateri se sprejme krščansko-socialni program in se sklene: po Hrvaškem sklicevati je shode, na katerih naj se delavstvu obrazloži krščansko-socialni delavski načrt. V kratkem, toda izbornem nagovoru navdušuje tov. Miskulin delavstvo za širjenje kršč.-socialnih načel. Tov. Novosel izjavi: Krščanski socializem ima biti edini temelj hrvatskom radničtvu in borbi za njegova prava i boljak. O resoluciji kakor tudi o programu je poročal vrli tovariš Hinko Sirovatka kakor tudi o drugi točki: Glede združevanja hrvaškega delavstva. Začelo se je s snovanjem strokovnih društev, toda pravila mažaronska liberalna vlada ni potrdila. Zato se je boriti, da hrvaška vlada dovoli združevanje strokovnih društev tudi na Hrvaškem. Dokler se pa to ne doseže, potreba je, da se naša organizacija osloni na glasilo kršč. delavstva hrvaškega „Glas Naroda“. Zatoraj predlaga: Delavstvo okleni se „Glas Naroda“ in potom shodov naj se širi delavska vzajemnost med delavstvom hrvatskim. Vsak zaveden krščanski delavec naročen bodi na „Glas

Naroda“. Tretja točka bila je volitev v okrajno bolniško blagajno v Zagrebu, ki se nahaja sedaj še v socialno demokratskih rokah. Sklenilo se je, stopiti v volitveno borbo proti socialni demokraciji, kakor se tudi izvrševalni odbor pooblasti, ga sme glede teh volitev stopiti v dogovor z vodstvom stranke Frankove. — Nas odkrito veseli moško in odločno delovanje hrvatskih naših somišljenikov. Le pogumno in srčno naprej za našo sveto stvar. Konečno zmagala je vedno le pravica in mili Bog, ki vlada nad nami, gotovo blagoslavlja to stremljenje: pomagati ljudstvu, najbolj zapuščenemu stanu, delavstvu. Geslo nam bodi v tem boju: Jugoslovanska demokracija mora ostati krščanska! Važno to zborovanje pozdravili so tudi slovenski delavci in sicer je odposlal č. g. dr. Krek kot predsednik „Zveze“ sledečo brzojavko: Imenom glavne skupštine „Krščansko socialne zveze“ najsrdačnja zahvala Vašemu pozdravu in iskrena želja, da raste naša vzajemnost u radu in borbi. Slovensko katoliško akademsko društvo „Danica“ odposlala je sledečo brzojavko: „Prvoboriteljem krščanskega socializma na Hrvaškem in hrvaško-slovenski vzajemnosti želi obilo božjega blagoslova in vspeha, kličeč: le vrlo naprej na delo!“ Tovariša Štefè in Moškerc sta v ime uredništva „Glasnika“ odposlala sledečo brzojavko: „V slogi moč! Živila krščanska hrvatsko-slovenska radnička zajednica.“ Katoliška delavska družba v Idriji: „Združenemu krščanskemu obrtništvu in delavstvu slava!“ Vrlo društvo sv. Jožefa v Tržiču: „Veselim srcem pozdravljamo Vaš shod in kličemo: Bog blagoslovi Vaše delo!“ Ostale bruojavke moramo danes radi pičlega prostora opustiti. Prav lepa hvala vsem prijateljem, somišljenikom in našim društvam za odposlane brzojavke. Ravno s tem se je pokazalo, da misel hrvaško-slovenske vzajemnosti ni več le pobožna želja, marveč, da ta misel živi in ima trdno podlagu. Skrbeti bode pač treba, da v najkrajšem času to lepo misel zvršimo in prosimo razborite svoje somišljenike: proučevati to vprašanje že sedaj, da se v sestanku slovenskega delavstva, ki se naj kmalu zvrši, o tem vprašanju konečno sklepa. — Dr. Krekov socializem in Hrvatje. Zadnji „Glas Naroda“ jako laskavo ocenjuje delo našega ljubljence dr. Kreka. Obžaluje, da imajo Hrvatje tako malo spisov socialnega zadržaja, pozivlja pri tem hrvaško svečeništvo za delo na socialnem polju. Konečno izjavlja, da bode, čim se oglasi dovolj naročnikov, hrvaška radnička zajednica preskrbela hrvaški prevod. Mi bi želeli, naj bi se ta želja vresničila. Saj dr. Krekov socializem istinito zasluži biti preveden tudi v druge jezike. Pri tem si ne moremo kaj, zopet naše čitalnice in somišljenike opozoriti na „Glas Naroda“. „Glas Naroda“ stane na leto 6 kron, izhaja vsak teden, naroči se: Moravska ulica, broj 18. Zagreb. Društva iskreno prosimo: naj se nanj naročel!

Preskrbnine mestnih delavcev v Ljubljani. Načrt, s katerim se bo pečal v eni prihodnjih sej ljubljanski občinski svet, določa preskrbnine za mestne delavce in diurniste ter njih vdove in sirote. Po 10letnem službovanju imajo ti v slučaju invalidnosti pravico do pokojnine v iznosu 20 % letne plače, za vsako nadaljno leto 1.5 % več do najvišje meje 75 %. Minimum se določi na letnih 240 kron. Za vdove je določenih 50 % za sirote 15 možu oziroma očetu pripadajoče pokojnine, Mestna občina da v to svrhu vsako leto 2000 kron, delavci sami donajajo v zaklad z 20 % svoje plače. Za pomožne uradnike se ustanovi poseben zaklad.

10.000 rudarjev stavka v Altoni v Pensilvaniji.

Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov v Celovcu je štelo v letu 1901 102 rokodelska pomočnika. V društvu so bila vedno predavanja. Poučevalo se je v pisanju in pravopisju kakor tudi v petju. Tudi socialni kurs je v društvu. Pomočniki so imeli lastno sestavljene referate o socialnem vprašanju, apoloških in obrtnih vprašanjih. Tudi knjižnica obsega lepo število socialnih del. V društvu imajo pomočniki tudi svojo hranilnico, slično naši „Čebelici“. Prihranili so pomočniki leta 1901 lepo svoto 1104 K. V rokodelskem domu stanuje 20 članov. Tudi slavnostne in dramatične predstave so se

privedile. Mi samo želimo: Bog ohrani pošteno rokodelstvo! (O delovanju ljubljanskega katol. rokodelskega društva v preteklem letu bi tudi radi poročali in uljudno prosimo preč. gospoda predsednika blagohotnega poročila, ki ga bomo z največjim veseljem prijavi. Opomba uredn.)

Vabilo k slavnostnemu večeru, ki ga priredi v proslavo 25letnice vladanja sv. Očeta Leona XIII. katoliško mladeniško društvo v Ljubljani, v nedeljo, dne 13. aprila 1902, ob 7. uri zvečer v Rokodelskem domu, Komenskega ulice št. 12. Vspored: 1. Papeževa himna, zbor. 2. Domovini, zbor. 3. Slavospjev sveti stolici, deklamacija. 4. Govor. 5. Stanovitni kraljevič, igra v 5 dejanjih. Španski spisal Don P. Calderon de la Barca. Poslovenil dr. M. Opeka. — Vstopnina: Sedeži od I.—IV. vrste 30 kr., od V.—VII. vrste 20 kr., od VIII.—X. vrste 10 kr., stojišča 10 kr.

Šestindvajseto poročilo Vincencijske družbe za Kranjsko. Brezdvoma je, da izmed vseh dobroteljskih zasebnih ustanov na Kranjskem pač največ dobrega stori Vincencijska družba. Družba ima lep namen, podpirati reveže, osobito bolnike. Največji reveži so pa pač, kadar obole delavci in istinito je tudi Vincencijska družba največ podpirala reveže delavce. Mirno in tiho brez vsacega zunanega hruma dela Vincencijska družba na praktičnem socialnem polju; podpira reveže in pa tudi sirote. Družba vzdržuje kakor, itak znano deško sirotišnico „Marijanišče“ v Ljubljani v katerej je bilo v minolem letu 185 gojenčev. Dohodki za „Marijanišče“ znašali so l. 1901, 39.559 kron in 90 vinarjev, stroški pa 42.047 kron 98 vinarjev, primankljaj znašal je toraj 2488 kron 8 vinarjev. Izvan „Marijanišča“ pa družba podpira tudi, kakor že umevno reveže zlasti bolnike. To delo krščanske ljubezni izvršujejo posamezne konference. Glavni delokrog je na Kranjskem seveda v Ljubljani, kjer obstoje štiri konference in sicer konferenca sv. Nikolaja pri stolnici ustanovljena 24. aprila 1876, izdala je na podpori lansko leto 5173 kron 64 vinarjev; konferenca pri sv. Jakobu ustanovljena 24. aprila 1877 l. za št. Jakobsko in in trnovsko župnijo izdala je na podporah l. 1901, 2826 kron in 62 vinarjev, konferenca Marijinega Oznanenja za frančiškansko faro ustanovljena 10. januarja 1898 l. izdala na podporah 2347 kron 28 vinarjev in konferenca pri Sv. Petru ustanovljena 1. julija 1898 l. izdala v preteklem letu na podporah 2347 kron 28 vinarjev. Kakor vidimo, za trnovsko faro ni še konference in vendar je tudi v trnovski fari jako veliko revščine! Izvan Ljubljane obstoji konferenca „Marijino Oznanenje“ v Trziču, ustanovljeno 11. junija 1889 l.; izdala je v preteklem letu 1688 kron 2 vinarja in konferenca sv. Barbare v Idriji ustanovljena dne 1. majnika 1898 l. ki je v preteklem letu izdala na podporah revežem 1435 kron 84 vinarjev. Skupaj so izdale konference revežem 12.161 kron 66 vinarjev; za Marijanišče: 42.047 kron 98 vinarjev. Na altar krščanske ljubezni so naši ljudje 54.209 kron 64 vinarjev žrtvovali in s tem koliko, to sam Bog vé solz strli. Žal da ne moremo navesti radi prepiclega prostora imena dobrotnikov, toda ta zapisana so v zlati nebeški knjigi blagih src. Opazili smo pa, da občinski svet ljubljanski, kakor tudi oni v Trziču in Idriji Vincencijski družbi niso darovali niti stotinke kar je vsekakor čudno, ker po sedanjih zakonih skrbeti bi morale za reveže občine in bi bilo čisto pravično, da družbo, ki prav za prav občinam olajšuje preskrbo istih, podpirajo z znatnimi podporami. Naj bi se zgodilo!

Društvo za zgradbo zavetišča in vzgojevališča v Ljubljani se je razšlo, ker je doseglo svoj namen. Ustanovilo je zavod v gradu Rakovniku pri Ljubljani in oddalo imetje v roke oo. salezijancem, namreč graščino Rakovnik z zemljiščem 21 oralov in prebitka nabranih darov v gotovini 1107 kron 58 v: Tako socialno delajo naši ljudje. Ali morejo nasprotniki pokazati kaj tacega?

Poročilo o občnem zboru krščansko socialne zveze prinaša med drugimi listi tudi graški krščansko socialni dnevnik „Grazer Volksblatt.“

Iz socialno demokratiškega tabora. O veliki noči vršilo se je zborovanje nižjeavstrijskih

skih socialnih demokratov. Na tem zborovanju oglašil se je tudi slavni Pernerstoffer in se je izjavil glede udeležbe socialne demokracije pri prihodnji deželnozborski volitvi na nižje Avstrijskem sledeče: „Kjer koli nastane za socialno-demokratiškega delavca vprašanje, kadar se volitve lastna stranka ne udeleži, kako voliti če se medsebojno bore krščanski socialisti, nemški socialci ali liberalci, takrat ne sme na noben način dvomiti o tem, da mora zapisati na glasovnico protikrščanskega kandidata in naj bo le ta magari vrag sam, da celo, če je to njegov zatiralec in izkoriščalec.“ Nižjeavstrijska judovska socialna demokracija nastopila bode torej roko v roko v boj proti krščanskim socialistom z kapitalisti in judi Toda delavcem na Nižje Avstrijskem se tudi že odpirajo oči in vedno bolj se kaže nevolja proti judom voditeljem. Upajmo, da bodejo se tudi sploh delavcem, ki še stoje v rudečem taboru, že jedenkrat odprle oči in da bodo spoznali, da kot socialni demokratje pač niso nič družega, kakor slepo orodje v zaščito judovskega velicega kapitala in njegovih agentov, krivonosih Abrahamovih sinov.

Plemstvo v armadi in v socialni demokraciji na Bavarskem. Od 2624 aktivnih častnikov je bavarski armadi 550 plemičev, toraj 20,9 odstotkov. Pa tudi v bavarskem deželnem zboru se nahajata 2 plemenitaša zvoljena. In kaj menite, katera stranka je volila plemiča v deželni zastop na Bavarskem. Gospoda barona Haller pl. Hallerstein itd. in gospoda pl. Vollmarja volila je deželnim poslancem in jih postavila kandidatom bavarska socialno-demokratiška, stranka.

Debelakova gostilna v Vodmatu nima naših časopisov, v njo pa zahajajo nekateri kršč. soc. prvaki. Prihodnjic povemo njihova imena, ker dvomimo, da bi izposlovali, da dobi tudi ta gostilna naše časopise.

Nemški katol. ameriški delavci imeli so shod 2. marca v Buffalo. Navzočih nad 3000 katoliških delavcev. Na shodu govoril je tudi škof Onigley. Njegov govor bil je z velikanskim navdušenjem sprejet. Socialno demokratiško časopisje nalagalo je delavstvo, hoteč je vjeti v svoje čifutske kremplje, češ, škof zabranjuje katoliškim delavcem biti član strokovnih društev. Proti tem lažem je škof slovesno ugovarjal in povdarjal, da je prijatelj strokovnega združevanja toda sovražnik socialno demokratiških brezverskih načel

Postavni delavni čas na Francoskem je od 1. aprila letos počenši 10 in pol ure na dan.

Varstvo kamnoseških delavcev zaukazuje nemški zavezni svet za delavce, ki delajo v kamnolomih na prostem, da morajo biti za počitek narejene barake z dobrim, gostim tlakom, ki morajo biti o mrzlem času zakurjene in imeti klopi. Za na prostem delujoče kamnoseke morajo biti strehe ali pa delavske barake, ki morajo biti tako narejene, da so na tri strani zaprte. Skrbeti mora delodajalec delavcem za dobro pitno vodo. Pri težjih delih se ne sme uporabljati delavce nad 9 ur na dan. Le v gotovih slučajih sme biti daljši delavni čas, toda dovoljenje se ne sme dati nad 2 uri čez deveturni delavnik in tudi ne za delj, kakor 14 dnij. Vporabljeni se ne smejo mladoletni delavci in tudi ne ženske delavke. Tako skrbi nemška vlada za delavce, in pri nas?

Amerikanske delavske novice. Velikanski štrajk je bil v Bostonu. Vozniki so zahtevali, da se ne sme sprejemati tovorov tvrdke B. S. Brine Transportation družbe, ker le ta družba ima tudi v službi neorganizirane voznike. Stavka pričela se je 11. marca, končana je bila že 13. marca letos. Število stavkujočih bilo je nad 20.000! Dosegli so popoln vseh. — V Pittsburgu stavkajo stavbinski delavci, vseh nam še ni znan. — V Cleveland stavka 1000 mož livarjev. Zahtevajo minimalno plačo 3 dolarjev (12 kron 60 vinarjev). Da ameriškano delavstvo tako odločno zastopa koristi svojega stanu, je vzrok izborna strokovna nepolitiška ameriškano delavska organizacija. Da, da le v strokovnem združevanju je delavska moč!

Poslano*).

1. Ni res, da bi se bil podpisani kedaj izjavil pred Franc Gašperlinom iz Adergasa, da gre med starim in novim računom glede zidanja šolskega poslopja v Cerkljah za 1200 kron navskriž, ko je bil še predsednik krajnega šolskega sveta g. nadučitelj Andrej Kmet.

2. Res je pa, da se je g. nadučitelj Andrej Kmet 1. januarja 1902 v navzočnosti prič izjavil, na vprašanje, jeli res, krajni šolski svet v Cerkljah vzel 1200 kron pri kranjski hranilnici v Ljubljani, na posodo za poravnanje stroškov za šolsko zidavo v Cerkljah, da to ni res, ter ob enem pristavil, da jo on, v prošnji, naslovljeni na c. kr. okrajni šolski svet v Kranju z dne 24. maja 1900, šte. 14. navedel 1200 kron kot izmišljeno posojilo od kranjske hranilnice v Ljubljani zato, da b se krajnemu šolskemu svetu v Cerkljah hitreje izplačala od deželnega zbora kranjskega dne 3. aprila 1900 kot podporo za šolsko stavbo v Cerkljah dovoljena svota v znesku 800 kron.

3. Res čudno je, da g. Andrej Kmet nadučitelj in prejšnji predsednik krajnega šolskega sveta v Cerkljah vkljub ponovljeni prošnji in zahtevi še dosedaj ni izročil sedanjemu predsedniku krajnega šolskega sveta v Cerkljah stavbenega načrta v zvezi s tem proračunom in računom za novo in staro šolsko poslopje v Cerkljah iz leta 1898.

Cerklje, dne 13. marca 1902.

Janez Podjed,

načelnik krajnega šolskega sveta v Cerkljah.

*) Za vsebino tega spisa je uredništvo odgovorno le toliko, kolikor zahteva zakon.

Publikacije „kršč. socialne zveze.“

„Socializem“, spisal dr. J. Ev. Krek. Večan v izvirne platnice, izvod po 6 K 50 vin.

Zbirka ljudskih iger. Prvi snopič zopet izšel.

— Drugi snopič ima vsebino: 1. Vedeževalka. Gluma v enem dejanju. Samo moške uloge. 2. Kmet Herod. Burka v dveh dejanjih. Samo moške uloge. 3. Župan sardamski. Veseloigra v treh dejanjih. Samo moške uloge. 4. Jeza nad petelinom in kes. Veseloigra v dveh dejanjih. Samo ženske uloge. — Tretji snopič ima vsebino: 1. Milni pod zemljo. Igra v petih dejanjih. Samo moške uloge. 2. Sanje. Igra s petjem in petih dejanjih. Samo moške uloge. 3. Sveta Neža. Igrokaz v dveh dejanjih. Samo ženske uloge.

Knjižnica „kršč. soc. zveze“,

ki začne skoro redno izhajati, in sicer povprek enkrat na mesec. Snopiči po 2 polji à 30 vin.

Najpreje pride na vrsto Društveni in zborovni zakon, katerega izdeluje dež. poslanec dr. Viljem Schweitzer. Za tem drugi v socialno gibanje segajoči zakoni (obrtni zakon, zakon o bolniškim zavarovanju itd.) z besedilom ter poljudno in temeljito razlago. Prvi snopič se bo razposlal vsem dosedanjim naročnikom „Socializma“; kdor ga ne pošlje nazaj, tega smatramo za naročnika.

V zalogi ima tudi:

Črne bukve kmečkega stanu.

Jedro kmečkega vprašanja. Spisal dr. J. Ev. Krek. Izvod 1 krono.

Obresti v socialnem oziru.

Spisal Iv. Belec. Izvod 10 vin.

Vse publikacije se naročajo in dobivajo pod naslovom: L. Smolnikar, stolni vikar v Ljubljani.

Sukneno blago

za spomladanske in letne obleke

v največji zalogi

pri 17 18—6

R. Miklauc

Ljubljana, Špitalske ulice št. 5.

O zelo nizkih cenah in lepih vkusnih vzorcih se lahko vsakdo prepriča.

Pozor! Pozor!

V sredo, dne 9. aprila
bo v veliki dvorani „Katoliškega Doma“
ob 1/28. uri zvečer

zanimivo javno predavanje.

Prihitite k predavanju v obilnem številu!
Odbor „Slovenske kršč. soc. zveze.“

Novo urejena

prva hrvatska tovarna žaluzij,
rolet, lesenih in železnih za-
tvornic (žaluzij) in kartonažev

G. Skrbič

Ilica 40 Zagreb Ilica 40

ustanovljena 1889

priporoča svoje na glasu solidne, točne in
cenene

domače proizvode

odlikovane z največjimi odlikovanji.

Moderni stroji! Brez konkurence!

Ceniki gratis in franko. 14 12-2

Popravila točno in ceneno.

Pozor! Pozor!

Prijatelj, ako hočeš najcenejše in najpri-
stnejše vino piti, tedaj se potruji v gostilno
na Francovo nabrežje, kjer ga toči

Josip Maček

po sledečih cenah: 9 x-11

Istrijansko, belo, liter po	28 kr.
Cviček	32 „
Bizelsko	36 „
Rebula	40 „
Refoško	48 „

Čez ulico točijo se zgoraj navedena vina
pri litru 2 kr. ceneje.

Opozarjam Te pa posebno, da se tam
dobi črni istrijanec po 24 kr. liter,
kateremu je vsaka konkurenca izključena,
bodisi po kakovosti ali po ceni.

Stavbeno, umetno in konstrukcijsko
ključavničarstvo

Josip Weibl

nasl. tvrdke J. Spreitzer

Slomškove ulice št. 4

priporoča sl. občinstvu in preč. duhovščini svojo

izborno urejeno delavnico

v kateri izdeluje 7 49-11

žično omrežje na stroj, obhajilne mize, ograje
pri spomenikih in na mirodvoru, obmejno
omrežje, vežna vrata umetno in preprosto iz-
delana, balkone, verande, paviljone, stolpne
križe, štedilnike itd. itd.

Specijaliteta: Valjični zastori —
Železne konstrukcije — Vodne sesalke
Napeljevanje vodovodov.

Napravlja troškovnike in načrte po poljubnih
risbah v različnih slogih in pošilja poštine prosto.

Vse poprave

izvršuje najvestneje in zanesljivo po najnižji ceni.

Cene so primerne solidnemu delu dokaj nizke.

Trgovski pomočnik.

Mlad, spreten trgovski pomočnik, urni prodajalec
se takoj sprejme 24 2-1
v manufakturno trgovino
Miroslav Robič, Ljubljana.

Zadružna tiskarna v Ljubljani

Stari trg šte. 19

priporoča

najnovije vizitnice, koverta s firmo, naslovna
pisma ter vsa v to stroko spadajoča dela.

* * Velika izber najfinejših slaščic in peciva. * *

Slavnemu p. n. občinstvu si usojam uljudno naznanjati, da sem otvoril s 1. marcem t. l.

na Glavnem trgu šte. 6

slaščičarsko in pekovsko podružnico

ter priporočam vedno sveže, dobro in ceneno blago.

V filijalki

se sprejemajo naročila, tičoča
se pekovskega, kakor tudi
slaščičarskega obrta.

Vsakovrstno pecivo

potice, štruce, ržen kruh itd.,
kakor tudi vsakovrstni fini
kruh na vago.

Vedno bogata izber vsakovrstnih najfinejših slaščic.

Rednim odjemalcem kruha dostavljanje na dom.

K mnogobrojnemu obisku vabi najuljudneje

22 4-4

Jakob Zalaznik.

* * Štirikrat na dan sveže in okusno pecivo. * *

Kot prava
dobrota
in potreba za vsako družino se
izkazuje vsak dan bolj uporaba

**Kathreiner-
Kneippove sladne
kave.**

Nobena skrbna gospodinja naj se
ne pomišlja dalje uvesti to tečno
in zdravo pijačo.

Ni čistejših primesi in boljšega na-
domestila za zrnato kavo, kjer je ta
zdravniško prepovedana.

Kathreiner-Kneippova sladna kava
se dobiva pristna samo v izvornih
zavoječkih z varstveno znamko
»župnik Kneipp«. Odprto odtehtana
ali drugače zavita kava ni nikoli

Kathreinerjeva.